OBSERVAȚII CU PRIVIRE LA EDIȚIA ÎN LIMBA ROMÂNĂ A LUCRĂRII LUI GUSTAV WEIGAND, *DIE AROMUNEN*, I (LEIPZIG, 1895)

NICOLAE SARAMANDU, MANUELA NEVACI

În anul 2014 a apărut la Bucureşti, la Editura Tracus Arte, traducerea în limba română a lucrării lingvistului german Gustav Weigand, *Die Aromunen. Ethnographisch-philologisch-historische Untersuchungen*, I. *Land und Leute,* Leipzig, 1895, sub tilul *Armânii. Cercetări etnografice–filologice–istorice*, I. *Ţară şi oameni.* Ediția este îngrijită de Mariana Bara, autoarea cărții *Limba armânească. Vocabular şi stil* (Bucureşti, 2004), în care a susținut în mod eronat existența unei așa-zise „limbi *armâne*" diferite de limba română.

Aromâna este, în opinia învățaților români şi străini, un dialect al limbii române, alături de dacoromână, meglenoromână şi istroromână. Acest punct de vedere este exprimat clar de Gustav Weigand chiar în lucrarea aici în discuție. Învățatul german vorbeşte de „neamul românesc, din care aromânii noştri sunt o ramură. Prin limbă, cele patru neamuri româneşti, dacoromânii, aromânii, megleniții şi istrienii sunt legate în modul cel mai strâns şi limba nu dovedeşte nimic altceva decât că neamurile care trăiesc astăzi separat trebuie să fi fost odată unite în spațiu" (Gustav Weigand, *Die Aromunen*, I, Leipzig 1895, p. 271). Nu este surprinzător faptul că Mariana Bara omite, în comentariile sale, acest pasaj care năruie dintru început încercarea sa nereuşită de a-şi întemeia pe opera lui Gustav Weigand opiniile despre „limba armânească".

Menționăm faptul că titlul lucrării lui G. Weigand e tradus prin *ARMÂNII*, în loc de *AROMÂNII*, termen consacrat în literatura de specialitate. În mod tendențios, Mariana Bara afirmă că „folosirea denumirii *aromâni* şi nu *armâni* s-a datorat, în bună parte, alături de neinformare, tezelor ideologiei naționale româneşti în problematica armânească" (p. 335). Editoarea foloseşte permanent denumirea *LIMBA ARMÂNEASCĂ* în loc de *DIALECTUL AROMÂN*, în ideea că *armânii* şi *românii* ar fi popoare diferite.

Editoarea adaugă lucrării câteva *Note finale* şi un capitol intitulat *O călătorie la armâni*, în care formulează o serie de opinii personale. „Interpretările" editoarei sunt în totală contradicție cu tradiția lingvisticii germane, unde, începând cu Johann Thunmann (1774), se vorbeşte de un singur popor român şi o singură limbă română, care se întâlnesc în nordul şi în sudul Dunării: „Vlahii de dincolo de

FD, XXXV, Bucureşti, 2016, p. 225–227

BDD-A24903 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:38:34 UTC)

Dunăre [...] sunt un popor mare şi numeros şi compun jumătate din populaţia Traciei şi trei sferturi din cea a Macedoniei şi Thessaliei. Şi in Albania locuiesc mulţi. Vorbesc acelaşi grai ca şi fraţii lor de dincoace de Dunăre, însă amestecat cu multe cuvinte greceşti. [...]. De 750 de ani sunt cunoscuţi sub numele de vlahi şi găsim şi urme ale graiului lor încă din sec. VI. Se numesc ei înşişi rumâni sau *rumuni*. Grecii îi numesc vlahi" (Johann Thunmann, *Untersuchungen über die Geschichte der östlichen europäischen Völker*, Leipzig, 1774). În acelaşi sens se pronunţaseră cu claritate toţi cărturarii români, începând cu Miron Costin, Stolnicul Constantin Cantacuzino şi Dimitrie Cantemir. Referindu-se la Dimitrie Cantemir, Mariana Bara manipulează informaţia, omiţând pasajele din care rezultă că aromânii vorbesc aceeaşi limbă cu românii din nordul Dunării, având o origine comună: „Aşadar, această Valahie, care se află în Moesia, este o parte a Valahiei mari, adică a Daciei celei vechi, iar locuitorii ei sunt rămăşiţele acelor români pe care Aurelian Împăratul, precum am spus, îi strămutase din Dacia în Moesia. N-ar putea fi nimeni care să-mi tăgăduiască că tocmai din acei români <se trage> populaţia românească, cea care locuieşte încă şi astăzi în tot Epirul şi în jurul Ianinei, căci graiul însuşi ne este martor, dat fiind că şi aceia vorbesc româneşte […]" (Dimitrie Cantemir, *De antiquis et hodiernis Moldaviae nominibus,* Berlin, 1716). Ulterior, informaţii despre prezenţa aromânilor în sudul Dunării găsim la istorici şi lingvişti români şi străini, printre care îi amintim pe : A. D. Xenopol, N. Iorga, A. Philippide, Th. Capidan, Nicolae Saramandu şi alţii.

Notele editoarei sunt viciate de ideea preconceptă că aromânii vorbesc o limbă diferită de limba română. În acest sens se înscriu speculaţiile autoarei întemeiate pe bilingvismul aromânilor, care ar trăda o atitudine identitară oscilantă. În realitate, aşa cum arată chiar G. Weigand în lucrarea sa, toţi aromânii vorbeau între ei dialectul, recurgând la limbile străine – greacă, turcă, albaneză etc. – atunci când veneau în contact cu vorbitorii acestor limbi. De fapt, este vorba de schimbarea registrului în funcţie de situaţia de comunicare şi nu de asumarea unei identităţi străine.

Scriind lucrarea *Die Aromunen*, învăţatul romanist german Gustav Weigand nu a urmărit să creeze o denumire pentru o entitate etnică şi lingvistică diferită de români. Dacă ar fi pornit de la denumirea de ***rămăni***, pe care şi-o dă cel mai numeros grup al aromânilor, fărşeroţii, Gustav Weigand l-ar fi transpus în limba germană prin ***Romunen***, care este identic cu etnonimul ***români***.

În comentariile referitoare la aşa-zisa „limbă armânească" (p. 367–369), Mariana Bara menţionează faptul că Gustav Weigand foloseşte termenul de *limbă* nu numai pentru *dialectul aromân* ci şi pentru *dialectul dacoromân*. Prin urmare, editoarea îşi contrazice opiniile despre existenţa unei „limbi aromâne", fiind vorba de nivelul dialectal al limbii şi de înţelesul comun de *grai matern* cu care orice vorbitor foloseşte termenul *limbă*. În mod nepermis, din bibliografia întocmită de Mariana Bara lipseşte lucrarea fundamentală a lui Theodor Capidan, *Aromânii. Dialectul aromân* (Bucureşti, 1932), unde apar termenii *aromân* şi *dialectul*

BDD-A24903 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:38:34 UTC)

aromân, care nu convin poziţiei editoarei. Mariana Bara ignoră faptul că Th. Capidan a fost elevul lui Gustav Weigand, de la care nu putea primi, cu siguranţă, idei greşite despre aromâni şi dialectul românesc vorbit de ei.

Menţionăm opinia autorizată a lingvistului Sextil Puşcariu cu privire la unitatea dialectelor sud-dunărene cu dacoromâna prin definirea românei comune ca „limba vorbită de strămoşii dacoromânilor, aromânilor, meglenoromânilor şi istroromânilor de azi, înainte ca orice legătură între ei să fi fost întreruptă” (S. Puşcariu, *Études de linguistique roumaine*, Cluj–Bucureşti, 1937, p. 58). În această etapă românii de la nordul şi sudul Dunării au format o comunitate teritorială: „toate trăsăturile caracteristice limbii române, tot ceea ce o deosebeşte pe de o parte de limba latină şi pe de alta de celelalte limbi romanice, o găsim în cele patru dialecte” (Puşcariu, *op. cit*., p. 59).

În concluzie, prin notele şi comentariile sale, editoarea Mariana Bara manipulează informaţia ştiinţifică, încercând să inducă cititorului ideea falsă că lingvistul german, reputatul romanist Gustav Weigand, ar fi susţinut ideea existenţei unei limbi aromâne diferite de limba română.

BDD-A24903 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:38:34 UTC)